

Oslo kommune Rådet for funksjonshemmede

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO

Dato: 30.10.2014

Deres ref:	Vår ref (saksnr):	Saksbeh:	Arkivkode:
14/3107-4	201400293-32	Bente Arnesen, 23 46 14 69 eller 952 66 645	343

HØRING - NOU 2014:4 ENKLERE REGLER - BEDRE ANSKAFFELSER, FORENKLING AV DET NORSKE ANSKAFFESESVERKET

Rådet for funksjonshemmede i Oslo viser til departementets høringsbrev av 20. juni vedrørende ovennevnte og vil med dette avgi vår høringsuttalelse i saken.

1.1 Generelle merknader

Rådet stiller seg kritisk til flertallets forslag i NOU 2014:4 om å fjerne bestemmelse i dagens lovverk om universell utforming som krav ved utlysning av offentlige anskaffelser. Erfaringer viser at bruk av krav om universell utforming i offentlige anskaffelser har en viktig bevisstgjøringseffekt overfor så vel leverandør- som bestillersiden, og kan inspirere til innovasjon hos leverandører av varer og tjenester som sikrer at alle får likeverdig tilgang til produktene.

Rådet vil bemerke at EU i sitt nye direktiv om offentlige anskaffelser faktisk utvider mulighetene til å ta sosiale hensyn ved offentlige anskaffelser, herunder overfor personer med nedsatt funksjonsevne. Å svekke de nasjonale krav i lov om offentlige anskaffelser vil potensielt kunne bringe Norge i konflikt med gjeldende regelverk for det indre marked. I tillegg er EU i ferd med å vedta en tilgjengelighetslovgivning (Accessibility Act) som vil styrke tilgjengelighetskravene betydelig bl.a. på området offentlige anskaffelser, støtte innføring av standarder for universell utforming ved offentlige anskaffelser (såkalt «soft law») og vil innføre direktiv om universell utforming av IKT som viser til en slik standard.

Den generelle tilnærmingen i direktiv 2014/24/EU er at oppdragsgivere ikke pålegges plikter til å ta ikke-anskaffelsesfaglige hensyn.

Samtidig er det i NOU 2014:4 fremhevet at det er tillatt å foreta vurderinger som går utover de rent anskaffelsesfaglige, på ulike stadier i anskaffelsen: Direktivet er tatt opp av utvalget i kap. 11.2 Nytt anskaffelsesdirektiv, der det nevnes bl.a. at det kan tas ikke-anskaffelsesfaglige hensyn, jfr. direktivets Artikkel 62: «Oppdragsgiver kan kreve fremlagt sertifikater for ulike kvalitetsstandarder, inkludert universell utforming og miljø». EU direktivet som nå er revidert

har ikke svekket muligheten for å stille krav om tilgjengelighet, men utvidet «sosiale hensyn» til å omfatte f.eks. mulighet til å favorisere bedrifter som har fra 30 % ansatte med funksjonsnedsettelse:

“The new rules will allow awarding authorities to include social, environmental and other policy conditions (such as lower energy expenditure). They will be allowed to evaluate bids on the basis of broader parameters:

- The total lifecycle cost (including the carbon footprint) of goods or services bought can be taken into account. Example: a local authority wishing to purchase a school bus could favour buses which, even though they are more expensive initially, consume less fuel, require less maintenance and have a longer life span.*
 - The production process for goods and services purchased, e.g. the employment of disadvantaged people or the use of environmentally-friendly materials, could be a determining factor in the choice of contractor. Example: a local authority could favour a firm which employs more long-term unemployed people for a public buildings maintenance contract.*
-

Det er da etter rådets oppfatning paradoksalt at Norge, som gikk lenger i implementeringen av det forrige EU direktivet (i 2007) når det gjaldt krav om universell utforming, nå kan sakke akterut i forhold til EU som tar et skritt til hva gjelder bruk av offentlige anskaffelser til bedre inkludering. (Infoside om de reviderte direktivene:

http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/modernising_rules/reform_proposals/index_en.htm).

Et annet paradoks er etter rådets mening at EU bl.a. legitimerer sine tiltak med at EU har ratifisert FN-konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne og de krav som der settes til universell utforming – mens det foreslås å svekke tilsvarende krav i Norge. Ved å fjerne krav til universell utforming i den norske loven om offentlige anskaffelser vil Norge dermed i forhold til EU sakke akterut i bruk av anskaffelser som et viktig verktøy for å sikre likeverdig tilgang til varer og tjenester for alle.

1.2 Kommentarer til spesifikke forslag

- Utvalgets flertall mener i kap. 28.4.3 bl.a. at:

«Etter flertallets vurdering skal et minimumsregelverk ikke inneholde regler om ivaretagelse av ikke-anskaffelsesfaglige hensyn. Bestemmelser om dette – blant annet anskaffelsesloven § 6 og gjeldende forskrift § 3-1 åttende ledd, som fastsetter at oppdragsgiver har plikt til å ta hensyn til livssyklus kostnader, universell utforming og miljømessige konsekvenser ved planleggingen av en anskaffelse – går ut over det som er nødvendig for å ivareta de grunnleggende prinsippene. Flertallet viser til flertallets drøftelse av ikke-anskaffelsesfaglige hensyn i kapittel 11.4.»

Rådets merknad:

Rådet kan ikke si seg enig i dette. Erfaringer fra både Norge og Europa ellers viser at et krav om å ta hensyn til universell utforming har betydning for å bevisstgjøre så vel bestiller- som leverandørsiden om nødvendigheten av å vurdere om det er relevant å stille krav om universell utforming for angjeldende utlysning. Rådet vil også vise til BufDirs/Deltasenterets veiledning om universell utforming og offentlige anskaffelser av 2007 der det står at:

«Universelt utformede varer og tjenester kan i noen tilfeller virke dyrere på anskaffelsestidspunktet enn "tradisjonelle" løsninger vi kjenner fra før. Det som imidlertid ofte viser seg er at universelle løsninger dekker flere behov, slik at behovet for alternative løsninger, endringer, utvidelser og andre tilpassinger blir mindre. Å velge en universell løsning, kan også påvirke driftskostnadene, ved at det blir færre løsninger å drifte, eller ved at behov for personell reduseres. Ved å ta høyde for universell utforming i planleggingsfasen kan det spares betydelige midler i forhold til å bygge om eller tilpasse produktet i ettertid. Hensynet til universell utforming må inngå som et element i alle fasene av en offentlig anskaffelsesprosess»

([http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Bufdir/Deltasenteret/Publikasjoner/IS-1346 Universell utforming i offentlige anskaffelser.pdf](http://www.bufetat.no/Documents/Bufetat.no/Bufdir/Deltasenteret/Publikasjoner/IS-1346%20Universell%20utforming%20i%20offentlige%20anskaffelser.pdf))

I EU har direktivet om offentlige anskaffelser i mange år hatt en hovedrolle som bevisstgjøringsverktøy når det gjelder tilgjengelighet og universell utforming og Europakommisjonen har ofte henvist til å bruke direktivet for å oppnå universell utforming. Ikke minst har dette som nevnt skjedd gjennom mandater til standardiseringsorganisasjonene CEN, CENELEC og ETSI, som har fått i oppdrag å utarbeide standarder som verktøy for implementering av direktivet om offentlige anskaffelser. Viktige eksempler er Mandat M376 om standard for krav om universell utforming av IKT i forbindelse med offentlige anskaffelser, og Mandat M420 om standard for krav om universell utforming av bygninger i offentlige anskaffelser.

- Utvalgets flertall bemerker i kap. 11.4.2 at

«De samme kravene (om universell utforming vår anm.) følger imidlertid nå av annen og mer treffende lovgivning. Etter diskriminerings- og tilgjengelighetsloven § 13 første ledd skal offentlige virksomheter «arbeide aktivt og målrettet for å fremme universell utforming innenfor virksomheten». Samme plikt påligger private virksomheter som er «rettet mot allmennheten». Det vises også til plan- og bygningsloven § 29-3 første ledd, hvor det heter at alle byggetiltak etter sin funksjon skal være universelt utformet, og rekken av detaljerte regler om universell utforming i byggeteknisk forskrifts kapittel 8 og 12. Etter flertallets vurdering er det overflødig å supplere disse reglene med en egen bestemmelse i anskaffelsesregelverket som skal oppfordre oppdragsgivere til å tenke på universell utforming. Ut fra et ønske om forenkling foreslår derfor flertallet å stryke bestemmelsen».

Rådets merknad:

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven er sentral, men ikke tilstrekkelig for å sikre gjennomføring av universell utforming. For eksempel er ikke arbeid og utdanning del av bestemmelsen om universell utforming av IKT i § 14, og arbeid er heller ikke omfattet av § 13 om generell plikt til universell utforming. Derfor er lov om offentlige anskaffelser i dag den eneste loven man kan henvise til når det gjelder læresteder og arbeidsplasser, – å fjerne krav om universell utforming vil svekke muligheten for personer med nedsatt funksjonsevne til likeverdig tilgang til arbeid og utdanning.

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven viser videre til plan- og bygningsloven/teknisk forskrift av 2010 når det gjelder universell utforming av IKT i forbindelse med bygninger, men TEK 10 tar ikke opp dette. I tillegg er kravene til universell utforming i TEK10 nå under vurdering i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og det er en risiko for at dagens krav blir betydelig svekket.

- Utvalgets flertall foreslår som konklusjon at:

«Gjeldende § 6 (livssyklus kostnader, universell utforming og miljø) oppheves».

Rådets merknad:

Etter rådets oppfatning vil dette sette utviklingen i Norge tilbake når det gjelder å oppnå universell utforming, ikke minst pga. den store markedsrett som offentlige myndigheter har gjennom offentlige anskaffelser i Norge og EØS-området. Hittil har Norge ligget i forkant i forhold til resten av EØS-landene ved at det har vært *obligatorisk* å ta hensyn til krav om universell utforming, – med et slikt vedtak vil Norge sakke akterut i forhold til andre europeiske land i det EU nå styrker krav om tilgjengelighet og universell utforming i forbindelse med offentlige anskaffelser. Også i USA benytter man offentlige anskaffelser som redskap for å kreve universelt utformede løsninger gjennom Americans with Disability Act-lovgivningen og lovfestede føderale standarder under Section 508.

1.3 Konklusjon

Rådet vil støtte mindretallets innstilling i kap. 28.4.3:

«Utvalgets mindretall, medlemmene Breiland og Gjønnnes, mener at et minimumsregelverk basert på de grunnleggende prinsippene, et skriftlighetskrav og en kunngjøringsplikt må suppleres med enkelte andre regler. Etter mindretallets vurdering må et minimumsregelverk inneholde bestemmelser som stiller krav om ivaretagelse av sosiale hensyn og miljøhensyn, inkludert livssyklus kostnader og universell utforming».

Rådet oppfatter at forslaget om å stryke krav om sosiale hensyn, herunder universell utforming, sterkt vil svekke det offentlige mulighet til å bruke sin markedsposisjon til å kunne stille krav om universell utforming som del av anbudsrunder. Det vil også svekke det lovverket som i dag sikrer at alle innbyggere får likeverdig tilgang til varer og tjenester, og ikke minst til arbeid og utdanning, og gi et dårlig signal når det gjelder oppfølging av norsk ratifikasjon av FNs konvensjon om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne. I tillegg vil det medføre at Norge får en dårligere posisjon enn andre EØS-land, til å benytte offentlige anskaffelser som

det viktige redskap det er i dag for å øke bevisstheten omkring universell utforming og til å skape nye og innovative løsninger for produksjon av varer og tjenester.

Med hilsen

Bente Arnesen
rådssekretær

Godkjent og ekspedert elektronisk

Kopi til: Byrådsavdeling for finans.